

6331 SAYILI KANUN VE İLGİLİ MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE İŞVERENİN ACİL DURUM PLANI HAZIRLAMA, YANGINLA MÜCADELE VE İLK YARDIM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

1. GİRİŞ

Ülkemiz en son olarak turistik bir işletmede yaşanan ve çalışanlarla birlikte çok sayıda müşterinin de toplu halde hayatını kaybetmesine yol açan yangın olayıyla derinden sarsılmıştır.

Konuya iş sağlığı ve güvenliği yönünden bakıldığında işyerinde/işletmelerde bu ve benzeri acil bir durumun meydana gelmesi her zaman olasılık dahilindedir ve bunun sonucunda ortaya çıkan riskler tüm işyerleri/işletmeler için söz konusudur.

İşyerlerinde oluşan acil durumların vereceği zararlar; çalışanlara, müşterilere, işyerine gelen ziyaretçilere yönelik bedensel zarar biçiminde olabileceği gibi üretimin durması gibi ekonomik zararlar ya da çevresel zararlar şeklinde olabilmektedir. Kuşkusuz acil durumlarla mücadelede en etkili yol, acil durum meydana gelmeden önce alınacak tedbirlerle hazırlıklı olmaktır.¹

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle, kanunda belirtilen istisnai kurum ve kuruluşlar hariç tüm işyerleri iş sağlığı ve güvenliği (İSG) çalışmaları yapmakla yükümlü tutulmuşlardır. Kanunun ikincil mevzuatı olarak yürürlüğe giren yönetmeliklerden birisi olan İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik ile "acil durum planı hazırlanması" da söz konusu işyerleri için zorunlu hale gelmiştir.²

Acil durum, genellikle yangın, deprem, büyük endüstriyel kaza, terör eylemi gibi doğal, insan kaynaklı yahut teknolojik nedenlerle ortaya çıkan olaylardır. Bu olaylar ciddi, yakın ve önlenemeyen tehlikeler yaratmaktadır. Bu olaylara anında tepki verilmesi ve böylelikle sağlık ve güvenliğin sağlanması büyük önem taşımaktadır.³

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 11 inci maddesi uyarınca, işverenlerin işyerinde yangın, ilk yardım ve benzeri acil durumlar için gerekli önlemleri alma ve bu amaçla eğitimli ve yeterli sayıda çalışanı görevlendirme yükümlülüğü bulunmaktadır.

2. ACİL DURUMLARIN BELİRLENMESİ VE ACİL DURUM PLANLARININ HAZIRLANMASI

Acil durum planlarının düzenlenmesi, yangınla mücadele ve ilk yardım hususları 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 11 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Söz konusu düzenleme uyarınca, "İşveren; çalışma ortamı, kullanılan maddeler, iş ekipmanı ile çevre şartlarını dikkate alarak meydana gelebilecek acil durumları önceden değerlendirerek, çalışanları ve çalışma çevresini etkilemesi mümkün ve muhtemel acil durumları belirler ve bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirleri alır.

Acil durumların olumsuz etkilerinden korunmak üzere gerekli ölçüm ve değerlendirmeleri yapar, acil durum planlarını hazırlar.

¹ Ömer Ekmekçi, Ayşe Köme Akpulat, Ayşe Ledün Akdeniz, İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku, Onikilevha Yayınları, 2. Baskı, Ekim 2022, İstanbul, s.169

² Acil Durum Hazırlama Rehberi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, 2017, Rehber Güncelleme Tarihi 2024, s.4

³ Öcal Kemal Evren, İş Sağlığı ve Güvenliği El Kitabı, Seçkin Yayınları, 2015, s.51

Acil durumlarla mücadele için işyerinin büyüklüğü ve taşıdığı özel tehlikeler, yapılan işin niteliği, çalışan sayısı ile işyerinde bulunan diğer kişileri dikkate alarak; önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda uygun donanıma sahip ve bu konularda eğitimli yeterli sayıda kişiyi görevlendirir, araç ve gereçleri sağlayarak eğitim ve tatbikatları yaptırır ve ekiplerin her zaman hazır bulunmalarını sağlar.

Özellikle ilk yardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında, işyeri dışındaki kuruluşlarla irtibatı sağlayacak gerekli düzenlemeleri yapar.

İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmeliğin 4/1(a) maddesinde “acil durum”; işyerinin tamamında veya bir kısmında meydana gelebilecek veya işyerini dışarıdan etkileyebilecek yangın, patlama, tehlikeli kimyasal maddelerden kaynaklanan yayılım, zehirlenme, salgın hastalık, radyoaktif sızıntı, sabotaj ve doğal afet gibi ivedilikle müdahale gerektiren olaylar olarak tanımlanmıştır.

Acil Durumlar Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca, işyerinde meydana gelebilecek acil durumlar; yapılan risk değerlendirmesi sonuçları ile, yangın ve patlama ihtimali, tehlikeli kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerden kaynaklanan yayılım, zehirlenme ve salgın hastalık ihtimali, doğal afetlerin meydana gelme ihtimali ve sabotaj ihtimali dikkate alınarak belirlenir.

Yönetmelik’te sıralanan bu unsurlar acil durumların ne şekilde ortaya çıkacağını göstermektedir.

İşveren, acil durumlarının olumsuz etkilerinden çalışanları ve diğer grupları korunmak üzere gerekli ölçüm ve değerlendirmeleri yapmak ve acil durum planlarını hazırlamakla yükümlüdür.

Yönetmelik’te “Acil durum planı”, işyerlerinde meydana gelebilecek acil durumlarda yapılacak iş ve işlemler ile uygulamaya yönelik eylemlerin yer aldığı plan şeklinde tanımlanmıştır.⁴

Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, Acil durum planı, tüm işyerleri için tasarım veya kuruluş aşamasından başlamak üzere acil durumların belirlenmesi, bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirlerin alınması, görevlendirilecek kişilerin belirlenmesi, acil durum müdahale ve tahliye yöntemlerinin oluşturulması, dokümantasyon, tatbikat ve acil durum planının yenilenmesi aşamaları izlenerek hazırlanır.

Yönetmeliğin 12 nci maddesinde ise acil durum planının asgari hangi hususları kapsayacağı sayılmış olup, acil durum planı kapsamında hazırlanan tahliye planının işyeri bina ve eklentilerinin giriş ve çıkışları ile katlarda, çalışanların görüş seviyesine uygun yükseklikte ve görünür bir şekilde asılı olarak bulundurulması gerekmektedir.⁵

⁴ Acil durum planı, büyük çaplı kaza ve yaralanmaları önlemek, işyeri ve çevresindeki binalar ile ekipmanlarda oluşabilecek zararı azaltmak, toplum ve çevreyi acil durumların etkilerinden korumak ve acil durumların işyerlerine verdiği maddi ve manevi zararı en az hasarla atlatarak normal çalışma düzenine en hızlı şekilde geçişini sağlamak için gereklidir. Herhangi bir acil durum meydana gelmeden yapılacak bu planlamayla gereken tedbirler belirlenir, gerektiğinde uygulama kolaylığı sağlanarak acil durum maddi ve manevi en az hasarla atlatılabilir. (Acil Durum Hazırlama Rehberi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü,2017, Rehber Güncelleme Tarihi 2024, s.6-7)

⁵ **Yönetmelik madde 12**

1.Acil Durum Planı asgari aşağıdaki hususları kapsayacak şekilde dokümanite edilir:

- a) İşyerinin unvanı, adresi ve işverenin adı.
- b) Hazırlayanların adı, soyadı ve unvanı.
- c) Hazırlandığı tarih ve geçerlilik tarihi.
- ç) Belirlenen acil durumlar.
- d) Alınan önleyici ve sınırlandırıcı tedbirler.
- e) Acil durum müdahale ve tahliye yöntemleri.

Acil durum planı, risk değerlendirmesinin bir çıktısıdır. Risk değerlendirmesiyle işyeri için olası tehlike ve riskler belirlenip kontrol önlemleri değerlendirildikten sonra, işyerini büyük maddi ve manevi kayıplara uğratabilecek, toplu ölümlere yol açabilecek, acil müdahale, mücadele, ilkyardım gerektirecek olaylar daha net şekilde görülebilecektir. Böylece risk değerlendirmesi, muhtemel acil durumların belirlenmesinde en önemli referans olacaktır.⁶

İşyerinde veya yakın çevresinde, belirlenmiş olan acil durumları etkileyebilecek veya yeni acil durumların ortaya çıkmasına neden olacak değişikliklerin meydana gelmesi halinde acil durum planı tamamen veya kısmen yenilenir. Bu hallerden bağımsız olarak, hazırlanmış olan acil durum planları; tehlike sınıfına göre çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli işyerlerinde sırasıyla en geç iki, dört ve altı yılda bir yenilenir.

İşe yeni alınan çalışana ve herhangi bir işverenden geçici bir süre için çalışmak üzere devralınan çalışanlara, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ilave olarak acil durum planları ile ilgili bilgilendirme yapılır.

3. TATBİKAT YAPILMASI

Acil Durumlar Hakkında Yönetmeliğin 13 üncü maddesi uyarınca, hazırlanan acil durum planının uygulama adımlarının düzenli olarak takip edilebilmesi ve uygulanabilirliğinden emin olunması için işyerlerinde, yılda en az bir defa olmak üzere tatbikat yapılır, denetlenir ve gözden geçirilerek gerekli düzeltici ve önleyici tedbirler alınır. Maden İşyerleri için ise bu tatbikatlar 6 ayda bir yapılır.

Gerçekleştirilen tatbikatın tarihi, görülen eksiklikler ve bu eksiklikler doğrultusunda yapılacak düzenlemeleri içeren tatbikat formu hazırlanır.

Gerçekleştirilen tatbikat neticesinde varsa aksayan yönler ve kazanılan deneyimlere göre acil durum planları gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler yapılır.

Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanlarındaki işyerlerinde tatbikatlar yönetimin koordinasyonu ile yürütülür.

Acil durumlara hazırlığın bir uygulaması olarak tatbikat, senaryo belirleme, haberli ve habersiz yapılması unsurlarından oluşur. Eksikliklerin giderilmesi amacıyla tatbikatlarda video çekimi faydalı olacaktır.⁷

4. ACIL DURUMLARDA MÜDAHALE VE TAHLİYE YÖNTEMLERİ

İşyerinde ciddi, yakın ve önlenemeyen bir acil durumun ortaya çıkması halinde sağlık ve güvenlik anlamında alınacak en etkili karar derhal tahliye işlemlerinin gerçekleştirilmesidir.

f) Aşağıdaki unsurları içeren işyerini veya işyerinin bölümlerini gösteren tahliye planı:

- 1) Yangın söndürme amaçlı kullanılacaklar da dâhil olmak üzere acil durum ekipmanlarının bulunduğu yerler.
- 2) İlkyardım malzemelerinin bulunduğu yerler.
- 3) Kaçış yolları, toplanma yerleri ve bulunması halinde uyarı sistemlerinin de yer aldığı kroki.
- 4) Görevlendirilen çalışanların ve varsa yedeklerinin adı, soyadı, unvanı, sorumluluk alanı ve iletişim bilgileri.
- 5) Acil durumlara ilgili ulusal ve yerel kurum ve kuruluşların acil durum irtibat numaraları.
- 6) İşyerlerinde kimyasal yayılım, parlama veya patlama tehlikesi ve benzeri özel riskleri barındıran bölümler.
- 7) Elektrik ve gaz akışının kesim noktaları, vanaları.

⁶ Acil Durum Hazırlama Rehberi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü,2017, Rehber Güncelleme Tarihi 2024, s.9

⁷ Acil Durum Hazırlama Rehberi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü,2017, Rehber Güncelleme Tarihi 2024, s.29

İşverence acil durumların meydana gelmesi halinde uyarı verme, arama, kurtarma, tahliye, haberleşme, ilk yardım ve yangınla mücadele gibi uygulanması gereken acil durum müdahale yöntemleri belirlenir ve yazılı hale getirilir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kanunu'nun "Tahliye" başlıklı 12 nci maddesi uyarınca, "Ciddi, yakın ve önlenemeyen tehlikenin meydana gelmesi durumunda işveren; çalışanların işi bırakarak derhal çalışma yerlerinden ayrılıp güvenli bir yere gidebilmeleri için, önceden gerekli düzenlemeleri yapar ve çalışanlara gerekli talimatları verir.

Durumun devam etmesi hâlinde, zorunluluk olmadıkça, gerekli donanıma sahip ve özel olarak görevlendirilenler dışındaki çalışanlardan işlerine devam etmelerini isteyemez.

İşveren, çalışanların kendileri veya diğer kişilerin güvenliği için ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıkları ve amirine hemen haber veremedikleri durumlarda; istenmeyen sonuçların önlenmesi için, bilgileri ve mevcut teknik donanımları çerçevesinde müdahale edebilmelerine imkân sağlar. Böyle bir durumda çalışanlar, ihmal veya dikkatsiz davranışları olmadıkça yaptıkları müdahaleden dolayı sorumlu tutulamaz."

İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik'in 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre de, "İşveren, işyerinde acil durumların meydana gelmesi halinde çalışanların bu durumun olumsuz etkilerinden korunması için buldukları yerden güvenli bir yere gidebilmeleri amacıyla izlenebilecek uygun tahliye düzenlemelerini acil durum planında belirtir ve çalışanlara önceden gerekli talimatları verir."

Acil durum müdahale ve tahliye yöntemleri oluşturulurken çalışanlar dışında müşteri, ziyaretçi gibi işyerinde bulunması muhtemel diğer kişiler de göz önünde bulundurulur. Yön gösterici çalışmalar yapılması gerekir.⁸

Tahliye sonrası, işyeri dâhilinde kalmış olabilecek çalışanların belirlenmesi için sayımda dâhil olmak üzere gerekli kontroller yapılır.

⁸ Tahliye konusunda; Yüksek riskli alanlar dışında bir toplanma yeri belirlemek, Bir haberleşme sistemi belirlemek ve uygulamak, Tahliyeye hazırlıklı olmak için tatbikatlar yapmak; işyerindeki yaşlı, engelli, gebe çalışanlar ile kreşteki çocuklara tahliye esnasında refakat edilmesini sağlamak, işyerinde toplanma yerine gidilebilmesi için tahliye planları hazırlanması yöntemleri uygulanır.

Yönetmeliğin 12 nci maddesinde aşağıdakileri hususları içeren tahliye planı hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır:

Yangın söndürme amaçlı kullanılacaklar da dâhil olmak üzere acil durum ekipmanlarının bulunduğu yerler. İlk yardım malzemelerinin bulunduğu yerler. Kaçış yolları, toplanma yerleri ve bulunması halinde uyarı sistemlerinin de yer aldığı kroki. Görevlendirilen çalışanların ve varsa yedeklerinin adı, soyadı, unvanı, sorumluluk alanı ve iletişim bilgileri. Acil durumlara ilişkin ulusal ve yerel kurum ve kuruluşların acil durum irtibat numaraları. İşyerlerinde kimyasal yayılım, patlama veya patlama tehlikesi ve benzeri özel riskleri barındıran bölümler. Elektrik ve gaz akışının kesim noktaları, vanaları. Acil durum planı kapsamında hazırlanan tahliye planı, işyeri bina ve eklentilerinin giriş ve çıkışları ile katlarda, çalışanların görüş seviyesine uygun yükseklikte ve görünür bir şekilde asılır. Acil Durum Hazırlama Rehberi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, 2017, Rehber Güncelleme Tarihi 2024, s.22-23

Acil durum müdahale ve tahliye yöntemleri oluşturulurken “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik” hükümleri de dikkate alınır. Bu Yönetmelik, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına giren bütün işyerlerini kapsar.⁹

Acil durum müdahale ve tahliye yöntemleri, yakındaki işyerleri ve çevreden gelebilecek olumsuz etkiler de dikkate alınarak belirlenir.

İşyerlerindeki; yaşlı, engelli, gebe çalışanlar ile kreşteki çocuklara tahliye esnasında refakat edilmesi için tedbirler alınır.

5. ACIL DURUM EKİPLERİNİN OLUŞTURULMASI VE GÖREVLERİ

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 11 inci maddesi uyarınca işveren, acil durumlarda mücadele için işyerinin büyüklüğü ve taşıdığı özel tehlikeler, yapılan işin niteliği, çalışan sayısı ile işyerinde bulunan diğer kişileri dikkate alarak; önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda uygun donanıma sahip ve bu konularda eğitilmiş yeterli sayıda kişiyi görevlendirir, araç ve gereçleri sağlayarak eğitim ve tatbikatları yaptırır ve ekiplerin her zaman hazır bulunmalarını sağlar.

Bununla birlikte acil durumlarda ilgili olarak görevlendirilen çalışanların sorumlulukları işverenlerin konuya ilişkin yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.¹⁰

İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmeliğin 11 inci maddesi uyarınca, işveren işyerlerinde; Söndürme ekibi, Kurtarma ekibi, Koruma ekibi ve İlk yardım ekiplerini oluşturmakla yükümlüdür.

Söndürme ekibi, işyerinde çıkabilecek yangınlara derhal müdahale ederek mümkünse yangını kontrol altına almak, yangının genişlemesine mani olmak ve söndürme faaliyetlerini yürütür.

Kurtarma ekibi, işyerlerinde acil durum sonrası; çalışanların, ziyaretçilerin ve diğer kişilerin arama ve kurtarma işlerini gerçekleştirir.

Koruma ekibi, acil durum nedeniyle ortaya çıkması muhtemel panik ve kargaşayı önlemek, acil durum ekipleri arasındaki koordinasyon işlerini gerçekleştirmek, sayım işlerini yürütmek, gerektiğinde ilgili ulusal ve yerel kurumların müdahale ekiplerine bilgi vermekle görevlidir.

İlk yardım ekibi ise, acil durumdan olumsuz etkilenen kişilerin ilk yardım müdahalelerini gerçekleştirir.

⁹ İşyerlerindeki bütün acil çıkış yolları ve kapılarının; a) Doğrudan dışarıya veya güvenli bir alana açılması sağlanır ve önlerinde ya da arkalarında çıkışı önleyecek hiçbir engel bulunmaz. b) Herhangi bir tehlike durumunda, bütün çalışanların işyerini derhal ve güvenli bir şekilde terk etmelerini mümkün kılacak şekilde tesisi sağlanır. Gerekli durumlarda bu konuyla ilgili planlar hazırlanarak düzenli tatbikatlar yapılır. c) Sayısı, nitelikleri, boyutları ve yerleri; yapılan işin niteliğine, işyerinin büyüklüğüne, kullanım şekline, işyerinde bulunan ekipmana ve bulunabilecek azami kişi sayısına göre belirlenir. Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olması sağlanır. ç) Acil çıkış kapılarının, acil durumlarda çalışanların hemen ve kolayca açabilecekleri şekilde olması sağlanır. Bu kapılar dışarıya doğru açılır. Acil çıkış kapısı olarak raylı veya döner kapılar kullanılamaz d) Acil çıkış yolları ve kapıları ile buralara açılan yol ve kapılarda çıkışı zorlaştıracak hiçbir engel bulunmaması, acil çıkış kapılarının kilitli veya bağlı olmaması sağlanır. e) Acil çıkış yolları ve kapıları, Güvenlik ve Sağlık İşaretleri Yönetmeliğine uygun şekilde işaretlenir. İşaretlerin uygun yerlere konulması ve kalıcı olması sağlanır. f) Aydınlatılması gereken acil çıkış yolları ve kapılarında, elektrik kesilmesi halinde yeterli aydınlatmayı sağlayacak ayrı bir enerji kaynağına bağlı acil aydınlatma sistemi bulundurulur. (İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik madde 10)

¹⁰ Ömer Ekmekçi, Ayşe Köme Akpulat, Ayşe Ledün Akdeniz, İş sağlığı ve Güvenliği Hukuku, Onikilevha Yayınları, 2. Baskı, Ekim2022, İstanbul, s.173

İşveren, söz konusu ekiplerden söndürme, kurtarma ve koruma ekiplerinin her biri için işyerlerinin tehlike sınıfına göre;

a) Çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde her 30 çalışana kadar,

b) Tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde her 40 çalışana kadar,

c) Az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde her 50 çalışana kadar uygun donanıma sahip ve özel eğitilmiş en az birer çalışana destek elemanı olarak görevlendirir.

İşyerinde bunları aşan sayılarda çalışanın bulunması halinde, tehlike sınıfına göre her 30,40, ve 50'ye kadar çalışan için birer destek elemanı daha görevlendirir. Ondan az çalışana olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise belirtilen yükümlülüğü yerine getirmek üzere bir kişinin görevlendirilmesi yeterlidir.

İşveren, ilk yardım konusunda İlk Yardım Yönetmeliği esaslarına göre destek elemanı görevlendirir.¹¹

İlk Yardım Yönetmeliği'nin 19 uncu maddesi gereğince, iş sağlığı ve güvenliği kapsamında; az tehlikeli işyerlerinde her 20 çalışan için 1 ilk yardımcı, tehlikeli işyerlerinde her 15 çalışana kadar 1 ilk yardımcı, çok tehlikeli işyerlerinde her 10 çalışana kadar 1 ilk yardımcı bulundurulması zorunludur.

Acil durum ekiplerinde görevlendirilen destek elemanlarının adı, soyadı, unvanı, sorumluluk alanı ve iletişim bilgilerini içeren liste, işyerinde çalışanların görüş seviyesine uygun yükseklikte ve görünür bir şekilde asılır.

Acil durum ekiplerinde görevlendirilen destek elemanlarının işyerinden ayrılma, yer değişikliği ve benzeri durumlarda yerine yeniden görevlendirme yapılır.

6. ACIL DURUMLARDA İŞVERENİN DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının ç bendinde, özellikle ilk yardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında, işyeri dışındaki kuruluşlarla irtibatı sağlayacak gerekli düzenlemelerin yapılacağı belirtilmiştir.

Acil durumlar hakkında çalışanların bilgilendirilmesi ve eğitilmesi de gerekmektedir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 16 ncı maddesi ve Acil Durumlar Hakkında Yönetmeliğin 15 inci maddesi uyarınca çalışanlar İlk yardım, olağan dışı durumlar, afetler ve yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler hakkında bilgilendirilir.

İşveren işyerinde çalışanlar dışında varsa alt işveren ve geçici iş ilişkisi kurulan işverenin çalışanları, müşteri ve ziyaretçiler ile işyerinde toplantı, seminer, konferans ve eğitim gibi toplu halde gerçekleştirilen faaliyetler için bulunan katılımcılar ve diğer kişilerin acil durumlar, tahliye planı, kaçış yolları, toplanma yerleri ve acil durum ekipleri hakkında bilgilendirilmesini sağlamakla yükümlüdür.

¹¹ İlk Yardım Yönetmeliği 4/d, İlk Yardım: Ani olarak ortaya çıkan hastalık veya yaralanma durumunda; kişinin hayatını korumak, sağlık durumunun kötüleşmesini önlemek ve iyileşmesine destek olmak amacıyla olay yerindeki mevcut imkânlarla yapılan hızlı ve etkili müdahaleleri,
4/e) İlk yardımcı: Bakanlıkça belirlenen standartlara uygun eğitimi alarak, verilen eğitim çerçevesinde uygulamalar yapabilen ilkyardımcı belgesi sahibi olan kişiyi, ifade eder.

İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik gereğince “Yangınla mücadele” kapsamında; “İşyerinin büyüklüğüne, yapılan işin özelliğine, işyerinde bulunan ekipmanlara, kullanılan maddelerin fiziksel ve kimyasal özelliklerine ve işyerinde bulunabilecek azami kişi sayısına göre, işyerinde etkili ve yeterli yangın söndürme ekipmanı ile gerektiğinde yangın detektörleri ve alarm sistemleri bulundurulur. Yangın söndürme ekipmanları her zaman kullanıma hazır bulundurulur, bu ekipmanların mevzuatın öngördüğü periyotlarda bakımı ve kontrolü yapılır. Yangın söndürme ekipmanları kolay kullanılabilir nitelikte olur, görünür ve kolay erişilir yerlere konular ve bu ekipmanların önlerinde engel bulundurulmaz. Yangın söndürme ekipmanı ve bulunduğu yerler Güvenlik ve Sağlık İşaretleri Yönetmeliğine uygun şekilde işaretlenir. İşaretler uygun yerlere konular ve bu işaretlerin kalıcı ve görünür olması sağlanır. İşyerlerinde bağımsız kaçış, çıkış ve merdivenler ile yangınla ilgili bütün özel düzenlemelerin Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olması esastır.

Yine söz konusu yönetmelik uyarınca, işyerinin büyüklüğü, yapılan işin niteliği ve kaza riskine göre, **işyerinde bir ya da daha fazla ilk yardım ve acil müdahale odası bulunması sağlanır.** İlk yardım odaları yeterli ilk yardım malzemesi ve ekipmanı ile teçhiz edilir ve buralarda sedyeler kullanıma hazır halde bulundurulur. Bu yerler, Güvenlik ve Sağlık İşaretleri Yönetmeliğine uygun şekilde işaretlenir. Çalışma şartlarının gerektirdiği her yerde ilkyardım ekipmanları kolay erişilebilir yerlerde bulundurulur, Güvenlik ve Sağlık İşaretleri Yönetmeliğine uygun şekilde işaretlenir. Acil servis adresleri ve telefon numaraları görünür yerlerde bulundurulur.

7. ACİL DURUMLARDA ÇALIŞANLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde ise çalışanların acil durumlara ilgili yükümlülükleri düzenlenmiştir.

Bu kapsamda çalışanların acil durumla ilgili yükümlülükleri;

- a) Acil durum planında belirtilen hususlar dahilinde alınan önleyici ve sınırlandırıcı tedbirlere uymak.
- b) İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda kendileri ve diğer kişilerin sağlık ve güvenliğini tehlikeye düşürecek acil durum ile karşılaştıklarında; hemen en yakın amirine, acil durumla ilgili görevlendirilen sorumluya veya çalışan temsilcisine haber vermek.
- c) Acil durumun giderilmesi için, işveren ile işyeri dışındaki ilgili kuruluşlardan olay yerine intikal eden ekiplerin talimatlarına uymak.
- ç) Acil durumlar sırasında kendisinin ve çalışma arkadaşlarının hayatını tehlikeye düşürmeyecek şekilde davranmak, olarak belirtilmiştir.

8. İDARİ YAPTIRIM

6331 sayılı Kanunun 11 in maddesinde yer alan “Acil durum planı, yangınla mücadele ve ilk yardım” düzenlemesi ile yine aynı kanunun 12 nci maddesinde yer alan “Tahliye” düzenlemesinde yer alan yükümlülüklerle uyulmamasının yaptırımı işveren hakkında idari para cezası uygulanmasıdır. Buna göre, söz konusu yükümlülüklerle uymayan işveren hakkında aynı kanunun 26/1(d) maddesi uyarınca, uyulmayan her bir yükümlülük ve aykırılığın devam ettiği her ay için 2025 yılında 53.058,00 TL idari para cezası uygulanacaktır.

9. SONUÇ

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik hükümleri işverenin işyerinde meydana gelebilecek acil durumları önceden belirlemesi ve bu konularda önlem alması, acil durum planları hazırlaması, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konusunda gerekli düzenlemeleri yapmasını öngörmüştür.

İşyerinde ciddi, yakın ve önlenemeyen bir tehlikenin ortaya çıkması halinde ise işveren tahliye ödevini kanun ve mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştirmekle yükümlüdür.

Acil durum müdahale ve tahliye yöntemleri oluşturulurken “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik” hükümleri de dikkate alınmalıdır. Bu Yönetmelik, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına giren bütün işyerlerini kapsamaktadır.

İşyerlerinde meydana gelen/mejdana gelebilecek olan acil durumlar beklenmedik olaylardır. Bu olayların önceden öngörülemez olması nedeniyle gerçekleşmesi halinde verebilecekleri zararları tahmin etmekte de mümkün değildir. Acil durumlar, işyerinde çalışanlara, müşterilere, işyerine gelen ziyaretçilerin hayatlarına mal olabileceği gibi üretimin durması, fiziksel ve çevresel zarar gibi durumlara yol açarak farklı olumsuzluklar da meydana getirebilmektedir.¹²

Son olarak belirtmek gerekir ki, acil durumlarla mücadelede etmenin en etkin yöntemi söz konusu durum meydana gelmeden önce önlem alarak, hazırlıklı olmaktır.

Bu çerçevede; işveren tarafından işyeriyle ilgili olası acil durumlar belirlenmeli, söz konusu acil durumları önlemek ve/veya mücadele etmek için gerekli tedbirler alınarak ilgili talimat ve prosedürler oluşturulmalı, acil durum ortaya çıktıktan sonra da çalışanların, müşterilerin ve ziyaretçilerin işyeri ortamından güvenli ve hızlı bir şekilde tahliyesi sağlanmalıdır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK İŞ HUKUKU EKİBİ

¹²Acil Durum Hazırlama Rehberi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, 2017, Rehber Güncelleme Tarihi 2024, s.5

EK-1 (Ek: RG-1/10/2021-31615)**Acil Durum Planı Formu**

Hazırlayanın Adı Soyadı: Unvanı:	ACİL DURUM PLANI	Hazırlanma Tarihi: Geçerlilik Tarihi: Rev. No: Rev. Tarihi:
İŞYERİ BİLGİLERİ İŞYERİ ADI/UNVANI: ADRES: İLETİŞİM: İŞVERENİN ADI SOYADI/UNVANI: TEHLİKE SINIFI: ÇALIŞAN SAYISI:		
İŞYERİ İÇİN BELİRLENEN ACİL DURUMLAR ACİL DURUM 1: ACİL DURUM 2: ACİL DURUM 3:		
3. TOPLANMA YERİ (Bu bölümde, işyerinde toplanma yerini işaret eden kroki yer alacaktır)		
4. İŞYERİNİ DIŞARIDAN ETKİLEYEBİLECEK İŞYERLERİ (Bu bölümde, işyerinin acil durumlar açısından etkilenebileceği işyerleri hakkında, asgari olarak, işyerinin unvanı, faaliyet konusu ve ne tür bir etkiye neden olabileceğine ilişkin bilgiler yer alacaktır.)		
5. ÖNLEYİCİ VE SINIRLANDIRICI TEDBİRLER (Bu bölümde işyeri için belirlenen "her acil durum için" acil durumun olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirler yer alacaktır.)		
BELİRLENEN ACİL DURUM	ÖNLEYİCİ VE SINIRLANDIRICI TEDBİRLER	
Acil durum 1		
Acil durum 2		
Acil durum 3		
6. MÜDAHALE YÖNTEMLERİ (Bu bölümde, işyeri için belirlenen "her acil durum" için müdahale yöntemleri belirlenecektir. Müdahale yöntemleri, akış şeması veya maddeler halinde sıralanan prosedürler şeklinde oluşturulabilir.)		
7. TAHLİYE PLANLARI (Bu bölümde, işyerinin "her bölümü" için hazırlanan tahliye planları yer alacaktır. Tahliye planlarında asgari olarak;		

- yangın söndürme amaçlı kullanılacaklar da dâhil olmak üzere acil durum ekipmanlarının bulunduğu yerler,
  - ilk yardım malzemelerinin bulunduğu yerler,
  - kaçış yolları, toplanma yerleri ve -bulunması halinde- uyarı sistemlerinin de yer aldığı kroki,
  - görevlendirilen destek elemanlarının ve varsa yedeklerinin adı, soyadı, unvanı, sorumluluk alanı ve iletişim bilgileri,
  - acil durumlarla ilgili ulusal ve yerel kurum ve kuruluşların acil durum irtibat numaraları
  - işyerlerine ait özel risk (kimyasal yayılım, parlama veya patlama tehlikesi ve benzeri) barındıran bölümler,
  - elektrik ve gaz akışının kesim noktaları ve vanaları.
- bulunmalıdır.

Acil durum planı kapsamında hazırlanan tahliye planları, işyeri bina ve eklentilerinin giriş ve çıkışları ile katlarda, çalışanların görüş seviyesine uygun yükseklikte ve görünür bir şekilde asılır.)

8. ACİL DURUM EKİPLERİ (İşyerleri, acil durumlara müdahale ve acil durumlarla mücadele için söndürme ekibi, kurtarma ekibi, koruma ekibi ve ilk yardım ekibi olmak üzere 4 ekip görevlendirmelidir. İşletmenin bulunduğu tehlike sınıfı ve çalışan sayısına göre ekiplerde görevlendireceği kişi sayıları farklılık gösterecektir. Görevlendirilecek çalışan sayıları ile ilgili açıklama tablosu aşağıda verilmiştir:

Söndürme, Kurtarma ve Koruma ekipleri için görevlendirilecek destek elemanı sayıları;

Tehlike Sınıfı

Çalışan Sayısı

Az tehlikeli

Her 50 çalışana kadar 1'er kişi

Tehlikeli

Her 40 çalışana kadar 1'er kişi

Çok tehlikeli

Her 30 çalışana kadar 1'er kişi

10'dan az çalışanı olan işyerlerinin söndürme, kurtarma ve koruma ekiplerinin tamamı için en az 1 destek elemanı görevlendirmeleri yeterlidir.

İlk yardım ekibinde belirlenecek destek elemanı sayısı için 29/7/ 2015 tarihli ve 29429 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İlkyardım Yönetmeliği dikkate alınır.

SÖNDÜRME EKİBİ

Sıra No	Adı Soyadı	Sorumluluk Alanı*	Ekipteki Görevi	İş-Ev Tel	Cep Tel	İmza
1			Ekip Başı			
2			Ekip Personeli			
3			Ekip Personeli			

...						
KURTARMA EKİBİ						
Sıra No	Adı Soyadı	Sorumluluk Alanı	Ekipteki Görevi	İş-Ev Tel	Cep Tel	İmza
1			Ekip Başı			
2			Ekip Personeli			
3			Ekip Personeli			
...						
KORUMA EKİBİ						
Sıra No	Adı Soyadı	Sorumluluk Alanı	Ekipteki Görevi	İş-Ev Tel	Cep Tel	İmza
1			Ekip Başı ** (Koordinasyonla görevli)			
2			Ekip Personeli** (Koordinasyonla görevli)			
3			Ekip Personeli			
...						
İLK YARDIM EKİBİ						
Sıra No	Adı Soyadı	Sorumluluk Alanı	Ekipteki Görevi	İş-Ev Tel	Cep Tel	İmza
1			Ekip Başı			
2			Ekip Personeli			
3			Ekip Personeli			
...						
<i>* Sorumluluk alanı; destek elemanının, acil durumlara ilişkin görevini gerçekleştireceği işyerinin ilgili birim veya bölümüdür.</i>						
<i>** Acil durum ekiplerinin koordinasyonu için koruma ekibinden sorumlu veya sorumlular tabloda belirtilmelidir.</i>						
Acil Durum Planını Onaylayan (İşveren/İşveren Vekili)						
Adı Soyadı:						